

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף ח

(המשך מעמוד קודם)

מברכים ברכת חתנים (= יבואר בהמשך) **בעשרה** אנשים במשך שבעה ימים.

הוא שבאו פנים חדשות: כלומר שבכל יום באו אל המשתה אנשים שלא היו אתמול.

מאי מברך וכו'? **ראה רש"י שמבאר טעם של כל ברכה וברכה מהשבע ברכות.**

לוי הזדמן לבית רבי בחתונת ר"ש בנו, ובירך **חמש** ברכות (= שהכל, אשר יצר, שוש תשיש, שמח תשמח, אשר ברא). **רב אסי** הזדמן לבית רב אשי בחתונת מר בנו, ובירך **שש** ברכות (= הוסיף את ברכת יוצר האדם). **הגמרא מבררת במה הם נחלקו:**

לוי (= שלא בירך 'יוצר האדם') סובר שאדם וחוה נבראו ביצירה אחת, כלומר שהאדם נברא שתי פרצופים זכר מלפניו ונקבה מאחוריו, ולכן בירך רק 'אשר יצר', ורב אסי סובר שאדם וחוה נבראו שתי יצירות, כלומר שבהתחלה נברא האדם ואח"כ נבראה האשה מזנב האדם, ולכן הוסיף את ברכת 'יוצר האדם' למרות שכבר בירך 'אשר יצר'.

דחיה: לדעת שניהם האדם נברא ביצירה אחת, ורב אסי סובר שהולכים אחר המחשבה, שבהתחלה עלתה במחשבה לברוא שנים ולבסוף נברא אחד, ולכן מברכים גם יוצר האדם וגם אשר יצר, ולוי סובר שהולכים אחר המעשה, וכיון שנברא רק אחד מברכים רק אשר יצר.

"וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ": משמע שנברא האדם לבדו, ובהמשך הפסוק נאמר "**זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם**" משמע שנבראו שנים, אלא שבהתחלה עלתה במחשבה לברוא שנים ולבסוף נברא אחד.

רב אשי הזדמן אצל רב כהנא בזמן שמחת נישואין, ביום הראשון בירך את כל הברכות, ומהיום השני והלאה אם היו פנים חדשות בירך את הכל, ואם לא היו פנים חדשות בירך 'שהשמחה במעונו' לפני הזימון ו'אשר ברא' לאחר ברכת המזון, משום שאם אין פנים חדשות אין זו שמחה חדשה אלא רק הוספת שמחה בעלמא.

(המשך בדף הבא ↓)

משבעה ועד שלושים: מלאחר השבע ברכות ועד שלושים יום מהנישואין בין אם אמר לאורחים שמזמינם לסעודה מחמת שמחת הנישואין ובין אם לא אמר להם, מברך 'שהשמחה במעונו'.

מכאן ואילך: משלושים והלאה רק אם אמר לאורחים שמזמינם מחמת שמחת הנישואין מברך 'שהשמחה במעונו'.

ובי א"ל מחמת הילולא וכו': אם הוא אמר להם שמזמינם מחמת הנישואין הרי שעד 12 חודש מהנישואין מברך 'שהשמחה במעונו', אבל לאחר מכן אפילו אם מזמינם מחמת הנישואין אינו מברך.

ומעיקרא אימת? אם הזמין אורחים לפני החופה, ואמר להם שמזמינם מחמת שרוצה להכניס את בנו לחופה, מתי היא התחלת שמחת החופה לברך 'שהשמחה במעונו'?

תשובה: **מכי רמו שערי באסינתא:** משעה ששורים את השעורים בתוך גיגית מלאה מים לצורך הכנת שיכר לחתונה. (ויש מפרשים משעה שזורעים שעורים בעציץ לשם החתן והכלה לברכם שיפרו וירבו ויצמחו כשעורים הללו).

קושיא: והרי רב פפא שידך אישה לבנו ובירך 'שהשמחה במעונו' כבר בשעת האירוסין. **תירוץ:** רב פפא כבר היו מוכנים לו בשעת האירוסין כל צרכי החופה והסעודה, ולכן יכל לברך.

רבינא שידך לבנו אישה מבית רב חביבא, ובירך 'שהשמחה במעונו' בשעת האירוסין. אמר רבינא - אני יודע שהם (= בית רב חביבא) לא יחזרו בהם מהשידוך, ולכן אני יכול לברך כבר מעכשיו. לבסוף לא הסתייע הדבר והם כן חזרו בהם ולא נתנו לו את האישה.

רב תחליפא בר מערבא הזדמן לבבל לסעודת נישואין ובירך שש ברכות ארוכות, כלומר שהוסיף דברים על ברכת 'שהכל' ו'יוצר האדם' וחתם אותם ב'ברוך', ואין הלכה כמותו. **רב חביבא** הזדמן לסעודת ברית מילה ובירך 'שהשמחה במעונו', ואין הלכה כמותו, לפי שהם טרודים מחמת צער התינוק.

*

אמר רב נחמן אמר רב חתנים מן המנין: החתן עצמו מצטרף לעשרה לברכת חתנים הנאמרת ב'מנין' של עשרה גברים. אבל אבלים אינם מן המנין – והגמרא תבאר לענין מה 'המנין' של אבלים.

רב תנא הוא ופליג: אפילו שרב הוא אמורא, היה לו מעמד גדול כמו של תנא ובכוחו לחלוק.

כי תניא ההיא בברכת המזון: הברייתא מדברת על צירוף שלושה ל'זימון' בברכת המזון שאבל מצטרף לזימון, אבל רבי יוחנן שאמר שאבל לא מצטרף למנין – מדבר על 'שורה' שהיו עושים לאבל בחזרתו מהקבר, שהיו מקיפים אותו עשרה בני אדם והוא יושב באמצע והם מנחמים אותו.

אלא כי קאמר רבי יוחנן 'ברחבה': סעודה הראשונה של האבל נקראת 'סעודת הבראה' הנעשית משל אחרים, והיו עושים אותה ברחוב העיר, ובסעודה זו היו מברכים 'ברכת אבלים' כפי שיתבאר להלן.

משכחת לה בפנים חדשות: אפילו שברכת אבלים נאמרת רק בסעודת הבראה, אבל אם הגיעו 'פנים חדשות' (אדם שעדיין לא בא לנחם) לניחום האבלים, היו מברכים שוב את 'ברכת האבלים'.

מקרי בניה דריש לקיש: רבי חייא בר אבא היה מלמד את בנו של ריש לקיש מקרא, ויש אומרים שהיה מלמדו משנה. בנו הקטן של רבי חייא בר אבא נפטר, וריש לקיש לא הלך ביום הראשון לנחמו, ולמחרת לקח את יהודה בר נחמני ה'מתורגמן' שלו (= תפקיד המתורגמן היה להשמיע לרבים בקול את דבריו של הרב, וכן לתרגם את דברי הרב לשפת השומעים) לניחום האבלים.

אמר ליה קום אימא מילתא: אמר ריש לקיש ליהודה בר נחמני: קום תאמר דברי ניחומים כנגד המאורע שקרה במיתת הילד הקטן.

ואיכא דאמרי בחור הוה: הנפטר לא היה קטן אלא בחור.

מאי ועוד ידו נטויה: בגלל דיבורי הנבלה שהבחורים מדברים, הגזר דין לטובה של 'עולמו' של האדם - שחיייו הם שבעים שנה המרומזים במילה 'ועוד' כמו שאומרים לעולם ועד' – ידו של הקב"ה נטויה להפוך אותם לרעה.

אתא לנחומי צעורי קמצער ליה: הגמרא מקשה: במקום לנחם אותם הוא מצער אותם, באומר שמייתת הבן היתה בעוונם. ומתרצת: שכוונת דבריו שרבי חייא בר רב חשוב הוא להיתפס בעוון הדור, אפילו שהוא לא חטא בחטאים הללו.

פתח ואמר הקל הגדול: כלומר זו ברכה נוספת: ברוך אתה ה' וכו' הקל הגדול וכו'.

ברוך מנחם אבלים: זו היא הברכה העיקרית של ברכות האבלים. ושאר הברכות לא היה להם נוסח קבוע (-רמב"ן).

לעולם אל יפתח אדם את פיו לשטן: שנאמר: "כְּמַעַט כְּסֹדִם הָיִינוּ לְעַמְרָה דְּמִינוּ" כלומר עם ישראל אמר שהקב"ה ריחם עליהם שלא נשמדו כסדום ועמורה, וכיון שדימו את עצמם לסדום ועמורה השיב להם הנביא בפסוק שלאחר מכן: "שְׁמַעוּ דְּבַר ה' קִצְיָנוּ סֹדִם הָאֲזִינוּ תוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עִם עַמְרָה".

עשרה כוסות תקנו חכמים בית האבל: שתיית היין טובה לאבל שנאמר 'תנו שכר לאובד ויין למרי נפש' ולכן תקנו לו עשרה כוסות של יין במהלך סעודתו: 3 לפני הסעודה באכילת הפרפראות הפותחים את התאבון (שנהגו בזמנם לאוכלם לפני הסעודה), 3 בתוך הסעודה לשרות את האכילה שבמעיו ביין, 4 בברכת המזון - על כל ברכה כוס. ולאחר מכן הוסיפו עוד 4 כוסות לארבעה ברכות נוספות: 'לחזני העיר' - האחראים על צרכי ציבור וקבורת המת, 'לפרנסי העיר' - שהיו מממנים את קבורת העניים, לבית המקדש - שינחמו הקב"ה מהאבל שלנו עליו כעל מת, לרבן גמליאל - כדלהלן. אך מכיון שמרוב כוסות היו משתכרים, החזירו את הדבר לתקנה הראשונה לשתות רק 10 כוסות.

היתה הוצאת המת קשה לקרוביו: מפני המחיר היקר שהיו עולים התכריכים. רבן גמליאל רצה לבטל את המנהג הרע הזה, וציווה לפני מותו שיקברוהו בבגדי פשתן זולים. הגמרא אומרת שבמשך השנים שחלפו כבר נהגו העולם לעשות תכריכים זולים מאד מבגד קנבוס בשווי זוז בודד.